

ମୂଲ୍ୟ: ₹୧/-

ଧରିତ୍ରୀ
DHARITRI

ସାହିତ୍ୟ ପୁନଃ

ମାର୍ଚ୍ଚ ୨୦-ୱେଳ ୨, ୨୦୧୯

| ପ୍ରକଳ୍ପିତ : ଜୟନ୍ତ ମହାପାତ୍ର

| ରମ୍ୟ ରଚନା : ଉ.ସୁଲୋଚନା ଦାସ

| ପ୍ରଥମ ଛତ୍ର : ସୁରେଣ୍ଟ ପ୍ରସାଦ ମିଶ୍ର

| ସ୍କରଣୀୟ : ପ୍ରଜାଶ୍ରୀ ରଥ

| ପହିଲି ପୁଲକ : ସୁଷମା ଦାଶ

ଭୂତୀଯ ପାଦର ପୃଥ୍ବୀ

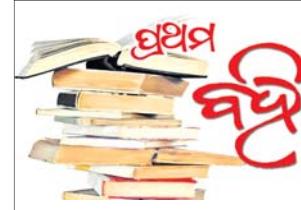
ଛାତ୍ରବିଷୟାରୁ କବିତା ଲେଖୁଥିଲେ ବି ମୋର ପ୍ରଥମ କୃତି ‘ଭାତୀୟ ପାଦର ପ୍ରଥମ’ ପ୍ରକାଶ ପାଇଲା ୨୦୦୦ରେ । ବହିର ପ୍ରକାଶକ

ସୁରେଶ ପ୍ରସାଦ ମିଶ୍ରଙ୍କ ଜନ୍ମ ୧୯୫୪ରେ, କଟକ ଜିଲ୍ଲା
ନରସିଂହପୁର କୁଳ ଅନ୍ତର୍ଗତ କମଳାତ୍ମିଷ ଗ୍ରାମରେ ଛାତ୍ରାବସ୍ଥାରେ
ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟରେ ଚାହିଁ ରଖୁ ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା—
ସାହିତ୍ୟରେ ସ୍ଵାତନ୍ତ୍ରକାରର ଓ ଓଡ଼ିଆ ଅଧ୍ୟାପକ ଭାବେ ଦେବାନାଳ
ଜିଲ୍ଲା ବେଳଟିଗିରି ମହାବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଅବସ୍ଥାପିତା ସାମ୍ପ୍ରତିକ ଓଡ଼ିଆ
କବିତାରେ ସୁରେଶ ଏକ ନୃଥା ସ୍ଵର ଓ ନୃଥା ପ୍ରତ୍ୟେକ ତାଙ୍କର ପ୍ରଥମ
ବହି ‘ତ୍ରୈଣ ପାଦର ପଥରା’ ପଜାଗ୍ର ପାଏ ୨୦୦୦ରେ।

ଡୃତୀୟ ପାଦର ପୃଥିବୀ

ଉଦ୍‌ବାର କହୁଛି ମୋ' କବିତାର ଭାବଧର୍ମ ସମ୍ପର୍କରେ ସୂଚନା ଦେବାକୁ
 "ପ୍ରାଣୀଙ୍କ ଆର୍ତ୍ତ ଚିନ୍ମାରରେ / ଫାଟିଯାଏ ଏ କାନ / ଅପ୍ରମିତ ତୁଖ୍ଯରେ
 ସକଳେ ମୁହ୍ୟମାନ / ତମେ ନର୍କକୁ ଯିବାକୁ / ଲଜ୍ଜା କହୁଛି ଯେ,/
 ଲୋକେ କହିବେ— ଦେଖ ହୋ / ଲାଏ ବାବା ଶଳା ଆଉ ଗୋଟେ / ଅଥ
 ଭୀମଭୋର !'

ପାହା ମନ ଯେମିଟି, ତା'
କଲମର୍ଦ୍ଦ ଯେମିଟି ଶଙ୍ଖ ହେ...

ମହାଶୟ,

৭০ ফেব্রুয়ারারে প্রকাশিত ‘সাহিত্যায়ন’-রে বিশেষ গপ ত. মণি কুমার মেহেরক বিশ্ব দেশ মধুময়’ অনুভূতিষ্ঠ লেখাটিএ। কবিঙ্ক পরিবারৰ পঁচেট্টু দেশ্ব আনন্দ লাগিলা। জলদিবাঙ্ক ভাবপ্রবণতা তাঙ্ক সমেবনশাল কোমল হৃদয়ৰ পরিচয় দিব। নিজৰ জল্লমাটি তথা পূর্বজ্ঞানক প্রতি আনুগত্য প্রকাশ পাইছি গম্ভীরে। পহুচ ভল লেখা। লেখক কুণ্ডল ধন্যবাদ। ‘সুজন আলাপ’-রে মনোজ দাসক সাক্ষাৎকারৰে শ্রীমা’-ক্ক প্রশ্নৰে কিছি জাণিবাৰ অবকাশ মিলিলা। পুঁশি তাঙ্কৰ মনতলে ছপি রহিষ্যবা আবেগ সাময়ক্রমে মলিন হুৱানা জ্ঞাবনৰ কেতেক ঘট্যে’ যথা: মাআৰ ঘেৰ, পুঁশি বিয়োগৰ হুওঁখ, আজিচ রোতিক কল্পনামাবাৰি গোষ্ঠী পাইঁ ঘট্যে স্বাক্ষাৰ কৰিবাৰ কেোমল ও কৰুণা তেতাৰম। ভূমিষ্ঠ প্ৰশাম জনাওছি ষেহি মহামানীশাঙ্কু। মুনাটি দেবীক ‘আমৈনেপদী’ গম্ভীৰ পৰি অনেক দৃষ্টান্ত আছি বি সমাজৰে অভাৱ নাহিৰঁ। শ্যামপুৰকাশ ষেনাপতিঙ্ক ‘বাপা’ সতৰে অন্তৰ নিশিতা চিন্তনৰ পরিপ্ৰকাশ। মুঁ শ্যামকু ভলভাৱে জাশো। বাপা, বোৰক প্রতি শ্ৰুতা-ভক্তিৰ নিদৰ্শনটিএ যো। যাহা মনোভাৱ যেমিতি, তা’ কলমৰু ষেমিতি শব্দ হৈবে।

-କ୍ଷେତ୍ରାବାଣୀ ପଣ୍ଡା, କ୍ଷାମହର୍ମ କଗର-୨, ବିହିପରା-୧

* ବିଶେଷ ଗପ ସତ୍ୟଘରଣା ଉପରେ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଦେଖନ୍ତ ମୋହେରଙ୍କ ‘ସାହିତ୍ୟାନନ୍ଦ’ ଫେବୃଆରୀ ୧୦ ତାରିଖରେ ପ୍ଲାନ୍ଟିଟ ‘ବିଶ୍ୱ ଦେଖନ୍ତ ମଧୁମୟ! ’ରେ ସ୍ବାତବକ୍ତବ୍ଧ ଗଜାଧର ମୋହେର ତଥା ତଙ୍କ ପରିବାର ସଦସ୍ୟମାନଙ୍କ ଫଳଚିତ୍ର ଆଲେଖନ୍ୟତିକୁ ଉଚ୍ଛକୋଟାର କରିପାରିଛି । ‘ତପସ୍ଵିନୀ’ର ‘ନିରେଖବା ଆଗୁ ତନୟ ମୁଖ, ଲଭିତୁ ସନ୍ତାନର ପାଳନ ମୁଖ’ ମନକୁ ଆସେ । ଏଥୁରେ ବନ୍ଦ ଅଞ୍ଚାତ ତଥ୍ୟ ପ୍ଲାନ ପାଇଛି ।

‘ସୁଜନ-ଆଳାପ’ରେ ‘ସମୟକ୍ରମେ ମଳିନ ହୁଏନା ଜାବନର କେତେ
ସତ୍ୟ’କୁ ନେଇ କଥା ସମ୍ଭାଷ ମନୋଜ ଦାସଙ୍କ ସହ ସାକ୍ଷାତ୍ କରିଥିବ
ହୃଷୀକେଶ ମଲ୍ଲିକଙ୍କ ସାକ୍ଷାତକାରରୁ ସେ ରଚନା କରିଥିବା ପ୍ରଥମ ଗା
‘ସମ୍ବ୍ରାତ ଶୁଧ୍ୟ’ରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ତାଙ୍କର ସବୁର ବର୍ଷର ଲେଖାରେ ଶ୍ରୀମା
ଓ ଶ୍ରୀଅରବିଦେବ ଚିତ୍ରାଧାରା ଓ ଅତିମାନସର ପ୍ରଭାବ ସମ୍ପର୍କରେ ନିଶ୍ଚିହ୍ନ
ହେଲେ ହୁଏ । ଗାନ୍ଧିକ୍ରମ ‘ମ୍ୟାନ୍ ଏଣ୍ ମଙ୍କି’ ପାଠକଲେ ମାନୁଷ୍ୟ ଅନ୍ତର୍ଭାବେ
ହେଉଥିବାବେଳେ ପଶୁ ନିଜର କୃତଞ୍ଜ୍ଞତା କିମ୍ବା ନିଜର ମୂନିବ ପ୍ରତି ପ୍ରଦର୍ଶନ
କରେ ଜାଣିଛୁଟା । ଛଙ୍ଗରାଜୀ ଗଲୁଡ଼ି ଏକ ସମୟରେ ଏକାଦଶ ଶ୍ରେଣୀରେ
ପାଞ୍ଚୁପେପର ସିଲାବସାରେ ଝାନ ପାଇଥିଲା । ସୁନାତ ଦେବୀଙ୍କ ଗା
‘ଆମମେପଦା’ ପାଠକଲେ ଏକ ମିଠାଙ୍ଗ ଜୀବନର କାହାଣୀ ଜାଣିଛୁଟା
ରୁଷ ଗାନ୍ଧି ଆଂଶକ ଚେଖଭଙ୍ଗ ମୂଳଗଞ୍ଚର ପ୍ରସନ୍ନ କୁମାର କରବରକୁ
‘ପେସାଦାର ବଜା’ ହାସ୍ୟ ଉତ୍ସେବକ କରେ । ଜଣେ ଜୀବନ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ଏ
ଗପରେ ମୁଢ଼ ବୋଲି ବର୍ଣ୍ଣନା କରିଯାଇଛନ୍ତି ବଜା ଜଣନ । ‘ପହିଲୀ ପୁଲକ’ରେ
ଦିଲୀପ କୁମାର ସ୍ଵାଙ୍କଙ୍କ ‘ଜୟାହାର’ ସମ୍ପର୍କୀୟ ଉଲ୍ଲେଖ ତାଙ୍କ ବିନାପନ
ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ଵର ପରିଚୟ ଦିବ । ‘ପ୍ରଥମ ବହି’ ପ୍ରମରର ‘ଫୁଲ ପାଞ୍ଚୁଡ଼ା’ର କରି
ନିରଞ୍ଜନ ପଢ଼ିବି ସୁଜନ ନିଶା ସମ୍ପର୍କରେ ଜାଣିଛୁଟା । ‘ପୁଣ୍ୟ ପରିଚୟ’ରେ
ପାଞ୍ଚୋଟି ବହିର ସମାକ୍ଷା ପଡ଼ିବା ପରି ହୋଇଛି । ପ୍ରଳୟରେ ଗରିଲା ସମ୍ବନ୍ଧ
ଧଳା ଶାର୍ଦ୍ଦ୍ରିଳ ଶାବକବ୍ୟ, ଧଳାହଂସଗୋଡ଼ି, ଅସ୍ତ୍ରାମାୟ ରବିଙ୍କ ସହ ଉଡ଼ନ୍ତ
ଦିନଙ୍ଗଦଳ ତଥା ସର୍ବଶେଷରେ ଝାନ ପାଇଥିବା ସହ ଶିକ୍ଷା ପାଠ ଯହିଁରେ
ବାଳକା ବାଳକ ହୁଏ ଛନ୍ଦାନ୍ତି ହୋଇ ଆଗରୁ ବାଟ ଗଲୁଥାରୀ ଦୃଶ୍ୟ ଅତାପି
ମନୋରାମା । ‘ଫିଅ କହିଥିଲା’ ପୁରୁଷ ଯେଉଁଦିନ ପୁଷ୍ଟିଘାତ କଲା । ‘ବାପା’ଙ୍କ
ମନୋରାମ ବାଲିଗ୍ରାମ’ ପରି ଭାଙ୍ଗିପଡ଼େନି । ଦିନେ ସପନେ ବିରହ ଲୁହେ
ଦିଲାପ ଓ ପର୍ବତୀ ।

- ପରାମ ରତ୍ନ ଗାହୀ / ଶିଖଳ

- ପ୍ରତିଧି ଚନ୍ଦ୍ର ଧାଙ୍କ (ଟାଇପ୍)

* ସରସ୍ବତୀ ପୁଜା ପୂର୍ବରୂ 'ପ୍ରଥମ ବହୁ' କ୍ରମରେ (ସାହିତ୍ୟାଳ୍ୟନ ଫେବୃଆରୀ ୨୦୧୩) ଶାଶ୍ଵତ ମଧ୍ୟାଙ୍କ ମିଳ ମିଳ ଆଲୋଶନ ମନ୍ଦରେ ମଳାନ୍ତିର ହୋଇ

ଉଚ୍ଛି ଉଦ୍‌ବାର କରିଥିଲି
ରବୀନ୍ଦ୍ରନାଥ କହିଥିଲେ— କବିତ
ହେଉଛି ‘ବଚନାଟାତ ଆନନ୍ଦ’ ।
ଶ୍ରୀଅରବିନ୍ଦ କହିଥିଲେ— ମହାନ
କବିତାର ଶବ୍ଦ ସିଧାସଳଙ୍ଗ
ଆୟାକୁ ସର୍ବ କରିବ ଦ୍ଵିତୀ
ବେଗରେ । ଗାନ୍ଧିଜି

କହିଥୁଲେ— ମଣିଷର ସ୍ଵପ୍ନ
ଚେତନାକୁ ଜାଗ୍ରତ କରିବାର
କ୍ଷମତା ରଖେ କବିତା । କବିତ
ଲେଖିବା ଆଗରୁ ଓ ଲେଖିବା
ସମୟରେ ବି ମୁଁ ଛାଟିଥିଲି,
କବିତାର ସର୍ବଶ୍ରେଷ୍ଠ ଧରମ ହେତୁ
ଗୋଟିଏ ବିଶେଷ ଦିଗ ହେଉଛି

ସରେଣ ପସାଦ ମିଶା

ବଡ଼ବଡ଼ ଲୋକ କହିଯାଇଥିବା କଥାରୁ ମୁଁ କବିତାକୁ ଚିହ୍ନିବାକୁ ଆରମ୍ଭ

କରିଥୁଳି ସିନା, ମୋ' ପ୍ରଥମ ବହିରେ ଛୁଟିଲି କବିତାଗୁଡ଼ିକୁ ମୁଁ କେତେଦୂର
ସେହି ପ୍ରତିରାଶି ଯେ ନେଇ ଥିଲା ସଂଶୟ। କିନ୍ତୁ ବହି ପ୍ରକାଶି
ପାଇବା ପରେ ଯେଉଁ ପାଠକୀୟ ଆଦୃତ ମୋତେ ମିଳିଥିଲା, ତାହା କବିତାକୁ
ନେଇ ମୋ' ଆମ୍ବିଶ୍ଵାସକୁ ଦୃଢ଼ କରି ଦେଇଥିଲା । ଆରମ୍ଭ ଦିନରୁ ଏଯାଏହି
ମୁଁ କବିତା-ପଥର ଏକ ସାଦାସିଧା ପାତ୍ର । ପରିଚିତ ବଢ଼ିଛି । କିନ୍ତୁ ସେ
'ପରିଚିତ' ଭିତରେ ମୁଁ ହଜି ଯାଇନାହିଁ । 'ପ୍ରଥମ ବହି'ରୁ ଫେରିଫେରି ଚାହିଁଛି
ବାରବାର, କାରଣ ସେଇରୁଁ ହଜାରାଇଛି ମୁଁ କବିତାରେ ମୋର ପ୍ରଥମ ପଦବି ।

ଗୋଟିଏ ଦିଶାସ ପାଲନ ଗଲା । ସ୍ଵତ୍ତି ଅନୁଭୂତି ଏକ ବଳିଷ୍ଠ ଉପଲ୍ଲାପନା । ସତରେ ଜଣ୍ଣ ଜନ୍ମ ତେଞ୍ଚରସ ଛୁ ବି ରୁ ଛୁଟ । ଦାପଶିଖା କେବେ କାନେନା ବରଂ ଶିଖା ସଦାବେଳେ ହସେ- ବାସୁଦରେ ଏଡ଼େବଡ଼ ଦେଶର ଶାସନ ହେରି ଧରିଥିବା ଜନ୍ମିରାଜୀଙ୍କ ସ୍ଵତ୍ତି ସଜଳ ହୋଇଉଠିଲା । ମୀମାଳୀ ଦେବୀ ‘ପୁଣ୍ୟ’ ର ଅସମାହିତ ପ୍ରଶ୍ନ ବନକରେ ବୋଧେ ଅସମାଧୂତ ଲେଖାହିତି ? ଶାତର ବିଦାୟ ବେଳାରେ ସୁଧିଯା ମାତାମଙ୍କ ସତରେ ଶାତଚା ପୂରା ସତ ଲାଗୁଛି । ହାତଟିଏ କରି ଜନ୍ମ ଦେ- ଏକ ମାର୍ମିକ ଅଭିଭାବି । ରାମଧୂନ ଓ ପଞ୍ଚମୀ ସତରେ ଏକ ସମାନ୍ତର ସରଳରେଖା । ରୂପଙ୍କୁ ନାୟକଙ୍କ ‘ବାର୍ଷିକ୍ୟ ଭରା’ ର ବର୍ଣ୍ଣନା ତମକ୍ଷାର । କିନ୍ତୁ ଧୂରୁତ ବିଷୟରେ ବିଶେଷ କିଛି ନାହିଁ ଗଢ଼ିଟିର । କବିତା ବାଟିକାରେ ‘ସୃତି’, ‘ତୁମେ’, ‘ସେଷ୍ଟୁଟିଏ ଶତର’, ‘ତୁମ ପ୍ରତାପାରେ’ ଏବଂ ‘ଫରୋପ୍ରେମ’ ଘର କାହିଁରେ ଏବେ । ‘କିଆ ଆସୁନ୍ତି କବିତା ଅନ୍ତିକାଳି, ଗୋମାଧ ହୃଦୟରୁ ଅନ୍ୟ ଏକ ହୃଦୟକୁ’ ଏକଥା ପ୍ରଭଲାଦ ବାବୁ ଭଲରେ ଜାଣିଥିବେ । ନୃତ୍ୟ ଅଭିରାତରେ ବିଦର୍ଶନ ହେଲା ହିରଣ୍ୟର ପେଟ । ପାପାଳି ଭୂମ୍ବିଙ୍କ ପରି ‘ପହିଲି ପୁଲକ’ ର ଅନ୍ତିଥିଲୁ ଗାଁ ଗହିଲିରୁ ଜଣେ ଗୃହିଣୀ ଆସି ସାରସତ ସାଧୁକା ରୂପେ ଅଭିର୍ବାଣ୍ଯ- ଏହା ପ୍ରଶଂସାଯାଗ୍ୟ । ‘ପୁସ୍ତକ ପରିଚିନ୍ତା’ରେ ଖୋର୍ଦ୍ଦିଶ ବିଦ୍ରୋହର ସମର୍ଥ ସାରଥୀ ‘ଶୈତପତ୍ର’ ପୂରବାକୁ ନେଇ ଯେତେସ୍ତୁ ପ୍ରେମ କବିତାରେ ରାଗତାଣ୍ଟିକ ଓ ନବରଙ୍ଗପୁରର ଦେଖିଆ ନାଟ ପାଠକର ପଠନ ସ୍ମୃତାକୁ ଉପାହିତ କରୁଛି । ନୂଆ ସାହିତ୍ୟାୟନ ଅପେକ୍ଷାରେ ।

- ସୁଖିତା ପୁରୋହିତ, ସଦେଇପାଳି ମୂଆ କଲୋନୀ, ବୁର୍ଜ୍, ସମ୍ବଲପୁର

* ଫେବୃଯାରୀ ୧୦ରୁ ମାର୍ଚ୍‌ ୪ ‘ସାହିତ୍ୟାୟନ’ ହସ୍ତଗତ ହେଲା । ଶରୀର ଅମୁଖ ଥାରୁ ହାତ ଅରୁଥାରୁ ମତାମତ ଦେବା କଷ୍ଟକର ମନେହେଲା । ପୁଲଙ୍ଗଣ ସ୍ରୋତ ନିରଞ୍ଜନ ପତି ଓ ଦିଲୀପ କୁମାର ସ୍ଵାକ୍ଷ୍ରୁତି ଧନ୍ୟବାଦ । ଲେଖା ଉତ୍ତରେ ‘ଆମୁନେପବା’, ‘ବିଶ୍ୱ ଦେଖ ମଧ୍ୟମଯ’, ‘ପେଶାଦାର ବାବୀ’ ଏବଂ କରିବା ଭଲ ଲାଗିଲା । ସୁରୂତାରୁ ବେଶି ଭଲ ଲାଗିଲା ଆନ୍ଦର୍ଗାନ୍ତିକ ଖ୍ୟାତିପ୍ରସନ୍ନ ଲେଖକ ମନୋକ ଦାସଙ୍କ ସାକ୍ଷାତକାର । ଲେଖକ ମନୋକ ଦାସ କେବଳ ଓଡ଼ିଶାର ଗୌରବ ଦ୍ୱାରା ଭାରତର ଗୌରବ । ଉତ୍ତର ବାଲେଷ୍ଟର ଶଙ୍କାରୀ ଗ୍ରାମର ବାସିଦୀ । ତାଙ୍କ କଷ୍ଟରେ ପ୍ରତ୍ୟେକଭାବେ ମା’

ବେଳିପତ୍ର ପ୍ରକାଶନ କୋମାନ୍ ପ୍ରକାଶନ

ସାହିତ୍ୟାଳ୍ପଦି

ଲେଖା ପଠାଇବାର ଠିକଣା

ସମ୍ପାଦକ ଧରିତ୍ରୀ, ବି-୧୫, ରସ୍ତାଗଢ଼ ଶିଳ୍ପାଞ୍ଚଳ, ଭୁବନେଶ୍ୱର-୭୫୧୦୧୦
email: dharitrisahityayana@gmail.com

ସାହିତ୍ୟାୟନ ପ୍ରତି ୧୫ ଦିନରେ ଥରେ ପ୍ରକାଶ ପାଏ । ମୌଳିକ ଗଞ୍ଜ, କବିତା, ଅନୁବାଦ ଗଞ୍ଜ, ବ୍ୟଙ୍ଗ ଓ ଲଳିତ ନିବନ୍ଧନକୁ ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ଦିଆଯାଏ । ପ୍ରଥମ ପ୍ରକାଶିତ ପୁସ୍ତକ /ଲେଖାକୁ ନେଇ ବିଶେଷ ଅନୁଭୂତି, ଭାରତୀୟ ଓ ବିଶ୍ୱ ସାହିତ୍ୟ ଉପରେ ଆଧାରିତ ଲେଖା ପ୍ରାନ୍ତିତ ହୁଏ । ଆଗ୍ରହୀ ଲେଖକା /ଲେଖକ ନିମ୍ନ ଟିକଣାରେ ଲେଖା ପଠାଇପାରିବୋ ଜେକେବୁ ଜ୍ଞାପି ରହଣୀୟ ନହେଁ ପରା ଟିକଣା ଓ ମୋବାଇଲ୍ ମସର ଦେବାକ ଅନୁରୋଧ ।

ଜୁ ପୁରୁଣା ତିନିକୋଣିଆ ବଗିଚା ଘରକୁ ଦେଶବିଦେଶର କବି ଓ ଲେଖକମାନେ ଆସିବାକୁ ଆର୍ଥି କଲେ । ଯେତେବେଳେ ଜାପାନର ପ୍ରଖ୍ୟାତ କବି ଶିରାଜଶି କାଙ୍କୁକୋ ଲେଖିଲେ ଆସିବେ ବୋଲି, ଆଉ କିଛି ଦିନ ରହିବେ ଆମ ଘରେ, ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନା ଓ ମୁଁ ଚିକିତ୍ସା ବ୍ୟକ୍ତ ହେଲାଗଲୁ । ରହିବାକୁ ରୂପ ଥିଲା, ହେଲେ ଆମ ଗାଧୁଆୟର ଅତି ସାଧାରଣ ଥିଲା, ଗରମପାଣିର ବ୍ୟବସ୍ଥା ନ ଥିଲା । କାଙ୍କୁକୋକୁ ମୁଁ ଅମୁରିଧା ବିଷୟରେ କହିଲି, କିନ୍ତୁ ସେ ଉଚରରେ କହିଲା ସବୁ ଚଳେଇ ନେଇପାରିବ । ଆଇଓଡ଼ାରେ ଆଉ ଗୋକିଓରେ ତା' ସାଙ୍ଗେ ବନ୍ଦୁତ୍ୱ ବଢିଯାଇଥିଲା, ଭାବିଲୁ ଅଛି କିନ୍ତୁ ଅମୁରିଧା ଅମୁରିଧା ପରି ମନେହେବ ନାହିଁ । ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେଲ ରହିଲୁ ।

ଏପିଲ ମାସ । ଦିପହର ଖରାକୁ ହାତ ପାପୁଲିରେ ଧରି ଓଜାନ୍ତି ଦେଇ ହେଉଥାଏ । ଅଗଣାରେ ବାପା ଲାଗେଇଥିବା ଚେରୁଗୁରସମ ଆମ ଗଛଟି ଆଠ ବର୍ଷ ଭିତରେ ବାରିଆଡ଼େ

ପ୍ରଦର୍ଶଣ

ବାହୁ ବଢ଼େଇ ଚାଲିଥାଏ । ହାତ ପାଖରେ ଆମ, ଦେଖିଲେ ବିଶ୍ୱାସ ହୁଏ ନାହିଁ । ଆମଗଛକୁ ଦେଖିଲେ ତା'ର ଉଦାରପଣ ମତେ ବିଶ୍ଵିତ କରେ: କିନ୍ତୁ ନ ଭାବି କେମିତି ହାତ ବଢ଼େଇ ଦିବ, ଗଛଟିର ଭଲ ପାଉଥିବା ହାତ ! ଆଉ ଆମେ ବାହୁ ଭାଗି ଜାକିଙ୍କୁ ହେଲ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ପାଖରେ ଛିଡ଼ା ହେଉଥାଉ ! ଆମେ ମରିଷମାନେ ! ଏତେ ପୁଣି ଦୂରତା ଆମ ଭିତରେ !

ସେଇ ଏପିଲ ଖରାରେ କାଙ୍କୁକୋ ଆମ ତାଳରେ ବସିଲା, ଆମ ତୋଳି ଖାଇଲା, ଆମ ସାଙ୍ଗେ ପଖାଳ ଖାଇଲା, ଚିଙ୍ଗିଶୁଶ୍ରୀଆ, ଚଟଣି, ବଢ଼ିବୁରା ଆଉ କୋଶନା ଶାଗ ସାହସିକତା ସହିତ ବାଟିଦେଲା ତା' ହାତରେ; ଆଉ ଆମର ମନେହେଲା ଯାହା ହଜେଇ ଦେଇଥିଲୁ ପାଇଲୁ ପୁଣି କାଙ୍କୁକୋ ଭିତରେ, ଭଲ ପାଇବା ଭିତରେ । ଗୋକିଓର ଓଦା ଓଦା ଥଣ୍ଡା ଦିନକୁ ବୋଧହୁଏ କାଙ୍କୁକୋ ଭୁଲିଗଲା । କଟକର ସ୍ମୃତିକିରଣ ବୋଧହୁଏ ତା' ହୃଦୟ ନଖୋଲି ରହିପାରେନା, କାରଣ ତୋର ତୋରରୁ କାଙ୍କୁକୋ ଉଠିଯାଏ,

କବି ପଦ୍ମଶ୍ରୀ ଜୟନ୍ତ ମହାପାତ୍ରଙ୍କ ସ୍ମୃଜନସିଦ୍ଧି ଜାତୀୟ ଓ ଅନ୍ତର୍ଜାତୀୟ ସ୍ମୃରରେ ଶିଖର-ଛୁଆଁ । ନିଜ ସ୍ମୃଜନସିଦ୍ଧିରେ ରାଜାଧୂରାଜ ଏହି କବି ରହନ୍ତି କଟକର ତିନିକୋଣିଆ ବଗିଚାରେ ପ୍ରଖ୍ୟାତ ଆମେରିକୀୟ ପତ୍ରିକା 'ଦ ସିଙ୍ଗାନୀ ରିଭ୍ୟୁ'ର 'ସବୁରୁ ବଳି ଭଲ କବିତାର କବି' ପୂରସ୍କାର ତାଙ୍କୁ ମିଳେ ୨୦୦୯ରେ ୨୦୧୦ର ସାର୍କ ପୁଷ୍ଟିକା କହେ 'ଆଧୁନିକ ଯୁଗର ସବୁରୁ ବଡ଼ ଭାରତୀୟ କବିଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଜଣେ ସେ' । ପ୍ରଥମ ଭାରତୀୟ ଲଙ୍କିଶ କବି ଭାବେ ତାଙ୍କୁ ବହୁ ପୂର୍ବରୁ ମିଳିଥିଲା 'କେତ୍ର ସାହିତ୍ୟ ଏକାଡେମୀ ପୂରସ୍କାର' ଏବଂ ଏବେ ଏକାଡେମୀର ସର୍ବୋତ୍ତମାନ 'ଫେଲୋ' (ମହଭର ସଦସ୍ୟ) ଭାବେ ସେ ମନେ । ଏହି ଅବକାଶରେ ତାଙ୍କୁ ଶୁଭେଙ୍ଗା ଜଣାଇ ଆମେ ଏଠାରେ ପତ୍ରି କରୁଛୁ କବିଙ୍କ ତାଙ୍କ ଆମ୍ବଜୀବନୀ 'ପାହିନି ରାତି'ରୁ କିମ୍ବଦଂଶ, ଯାହାର ଶାର୍ଷକ ରଖିଛୁ 'କଟକ ଓ କବି କାଙ୍କୁକୋ' ।

ନାରବତା ନାରବ ନ ଥିଲା କାଙ୍କୁକୋ ପାଇଁ, ଜାପାନର ସେ ପ୍ରଖ୍ୟାତ କବିଟି ପାଇଁ, ଆଉ ସେ ଶୁଣିପାରିଲା ଏକ ଅସମ୍ଭବ ଗୁଞ୍ଜନ, ଯୋଗ୍ର ମର୍ମରରେ ଥିଲା ବଞ୍ଚିବାର ଆନନ୍ଦ, ଖାଲି ଆକାଶରେ ନୁହେଁ, ମାଟିରେ, ମହାନଦୀ ପାଣିରେ, କାଠୀଯୋଡ଼ି ବାଲିରେ, ପବନରେ, ପଥରରେ, ଗଛରେ, ମାଲୀରେ, ମାଳତୀରେ, ଲାଜୁକି ଲତାରେ, ହଳଦିବସତର କୋଇଲିର ମର୍ମପରିଶର୍ତ୍ତାରେ, ଆଉ କାଙ୍କୁକୋ ଶିରାଜଶି ଏସବୁ ଭିତରେ ଏକା ହେଲଗଲା, ପୁଣି ଏକା ଥାର ଏକା ରହିପାରି ନ ଥିଲା, ଭାସିବାକୁ ଲାଗିଲା କଟକର ଅନ୍ତଗଳିମାନଙ୍କରେ, ତା' ସାମାରେ ଦେଖିଲା କଳା କଳା ଆଖି, ଦୂଇଟି ନୁହେଁ, ଅନେକ କଳା ଆଖି, କେତେ କଥା: ଗୋଟିଏ କଥା ଯାହା କେବେ ବି ଭୁଲିପାରିଲା ନାହିଁ ସିଏ

ଯେ ମରିଯାଇଥିଲେ ବି କଟକ ସହର ସ୍ଵପ୍ନରେ ଅନୁଭବ କରିବ ତା'ର ମୁହୂ ବି ତା' ଜୀବନ ପରି ଥିଲା ଦିନେ ।

କୋହିଏ ଏକୋରଶ ଦିନ ଆମ ସାଙ୍ଗେ ତିନିକୋଣିଆ ବିଶିଷ୍ଟର କାଟି କାଙ୍କୁକୋ ଚୋକିଓ ଫେରିଗଲା । କାଳବିଶାଖୀ ଆସି ଅଜଣା ଦୁଆର ମନରେ ଖୋଲିଦେଲା, ମୋର । କାଙ୍କୁକୋ ତା' ଜାପାନୀ ଭାଷାରେ କଟକ ଉପରେ ଦୀର୍ଘ କବିତାଟିଏ ଲେଖିଲା । ତା'ର ଜାଗାଜି ଅନୁବାଦ ଜନ ଯୋଗେ ଉତ୍ତର ଆମେରିକାରୁ ପ୍ରକାଶ ପାଉଥିବା ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକା 'ଥର୍ଟରେ' ୧୯୧୯ ମସିହାରେ ଛାପିଲେ । କିନ୍ତୁ ଦିନ ପରେ ମୋର ଜାଗାଜି ପତ୍ରିକା 'ତ୍ରତ୍ତଭାଗୀ'ରେ ପୁନର୍ବାର ପ୍ରକାଶ ପାଇଲା । କଟକ, କାଙ୍କୁକୋର ଆଖିରେ 'ସମ୍ପର ତନ୍ତ୍ରରେ ତିଆରି' । ଭାବୁଟି କାଙ୍କୁକୋର 'କଟକ' ଓ ମୋ' 'କଟକ' ଭିତରେ କେତେ ପାର୍ଥକ୍ୟ ! ମୋ' ପାଇଁ କେବେହେଲେ କାଙ୍କୁନିକ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ଏ ସହରା ଏଠି ଆଳୁଅ ଭିନ୍ନ, ଶର ସବୁ ଭିନ୍ନ । ଏଠି ଏକ ଜିନି ପୂଥିବା ମୁଁ ଅନୁଭବ କରେ । ସବୁ ପ୍ରକାର ଶରର ସମାନ ତାପତା ଥାଏ, ସବୁ ଆଳୁଅର ସମାନ ଉତ୍କଳତା । ମାରିଆ ଚିଲର ଚିକାର, ଭିନ୍ନକାର ତାକ, କଜଳପାତିର ଗାତ, ଆମ ଗଛରେ ପବନ, ମହାନଦୀ ପାଣିରେ ବର୍ଷା, ଭୋକର କାମୁଦିବା, ଅଜଣା ପାଦ ଶରଟିଏ- ଏପରି ଭିତରେ କୌଣସି ବିଭେଦ ପାଏ ନାହିଁ ।

‘ଧୂପ’ର କଟକ ମୋର । ବଞ୍ଚିତାରେ ଅଧାର । ଧୂଜା ପାଇଁ ବ୍ୟାପ୍ର । ଏ କଟକର ଆଖିରେ ସଦେହ ନ ଥାଏ, ଅପରାଧ ମଧ ନ ଥାଏ । କାହାକୁ ଦୋଷ ଦିବ ନାହିଁ ସିଏ । କାହାର ଭଲ ପାଇବାକୁ ଅପେକ୍ଷା କରି ନଥାଏ ସିଏ । ଦୁଃଖ ବି ଆସି ନାହିଁ ଏ ସହରକୁ; ଆସିବେ ଯେବେ ଦୁଃଖ କିଛି ଥରେ ବା ଦୂଇଥର କଟକକୁ, ଲୋକଙ୍କ ଠାରୁତ୍କୁ ଓଲିଗେ ଦେଇଛନ୍ତି କିଛି ସମୟ ପାଇଁ, ତା'ପରେ ସବୁ ଯେମିତି ଥିଲା ସେହି କଟକ ।

‘ଧୂପ’ର କଟକ ମୋର । ବଞ୍ଚିତାରେ ଅଧାର । ଧୂଜା ପାଇଁ ବ୍ୟାପ୍ର । ଏ କଟକର ଆଖିରେ ସଦେହ ନ ଥାଏ, ଅପରାଧ ମଧ ନ ଥାଏ । କାହାକୁ ଦୋଷ ଦିବ ନାହିଁ ସିଏ । କାହାର ଭଲ ପାଇବାକୁ ଅପେକ୍ଷା କରି ନଥାଏ ସିଏ । ଦୁଃଖ ବି ଆସି ନାହିଁ ଏ ସହରକୁ; ଆସିବେ ଯେବେ ଦୁଃଖ କିଛି ଥରେ ବା ଦୂଇଥର କଟକକୁ, ଲୋକଙ୍କ ଠାରୁତ୍କୁ ଓଲିଗେ ଦେଇଛନ୍ତି କିଛି ସମୟ ପାଇଁ, ତା'ପରେ ସବୁ ଯେମିତି ଥିଲା ସେହି କଟକ ।

ଯୋହାଟି ଲୋକେ ସେଇ ସେଇ କଥା କରିଆସିଛନ୍ତି ବର୍ଷ ଧରି, ଭଲ କଟକ ହେଉ ବା ଭୁଲ ହେଉ, ଆଉ ଭାବନ୍ତି ନାହିଁ କିଛି, ଭାବନ୍ତି ନାହିଁ ଭଲ କଟକ ହେଉ ବା ଭୁଲ କଟକ, ଭାବନ୍ତି ନାହିଁ କଟକର ଯେ ବାଟରେ ଯାଉଥାନ୍ତି, ଆଉ କଟକର ପର କେବେ ଲାଗେ ନାହିଁ ତେଣା ବି, କିନ୍ତୁ ବି ଚାହେଁ ନାହିଁ ତା' ନିଜ ପାଇଁ, ଯାହା ତା'ର ଆପଣା ନାରବତାକୁ ବି ଆମକୁ ନାରବ କରି ଦେଇପାରେ ଜାଣି ତୁପ ଥାଏ, ସେଇ କଟକ ମୋର ।

ଯୋହାଟି ବର୍ଷ ଧରି ଦେଖିଥିଲେ, ସେ ତେଣୁ ସବୁକୁ ମୁଁ ଦେଖିପାରେ ନଥିଲି । ମୋ' ପାଇଁ କଟକର ମୁହୂବଦ୍ୟାନ୍ତାଏ । ପିଲାଦିନର କଟକ ତନ ଥିଲା ଆଉ, କାଙ୍କୁକୋ କଟକର ସେ ହସହସ ଦିବ ଦେଖି ନ ଥିଲା । ଦେଖି ନ ଥିଲା ସେ ମାଟି ରାତ୍ରି, ରାତ୍ରିହାତର ସେ ପାଞ୍ଚାର ହାଉସ୍ତ, ମୋ' ସ୍କୁଲ ଯିବାଆସିବା ବାଟରେ ବନ୍ଦୁ ଦାଜ କାମ କରୁଥିବା କମାରଶାଳ, ପାଖକୁ ଲାଗି କାଲୁମିଆର ପାଉଁରୁଣ ବେକେରା, ଯୋହାଟି କାଲୁମିଆର ପାଉଁରୁଣ ବେକେରା, ଦୂଇଟି ଦୋକାନ ପରେପରେ ଖାନ ହୋଟେଲ, ଯାହାର ମାଛ ବିରିଯାନ ଖାଇବାକୁ ଆମେ ଚାହିଁ ବିଥାର ଆଉ ପଇସା ନଥାଏ । ସେ କଟକ, ସେ ତିନିକୋଣିଆ ବଗିଚା ନ ଥାଏ କାଙ୍କୁକୋ କଟକ ରହନ୍ତିରେ, ଆଉ ଗୋଟିଏ ଦାପର ସଲିତାରେ କଟକ ଆଲୋକିତ ହେଉଥାଏ ।

ଏ ପୁରୁଣା ସହରର ଉତ୍ତିବା କିଏ ବନ କରିପାରିବ ?

କଟକ ଓ କିରି

କାନ୍ଦୁବୁନ୍ଦିକା

ଜୟନ୍ତ ମହାପାତ୍ର

ସିର୍ବ ସକାଳର ପ୍ରଲୋଭନରେ, କିରଣକୁ ଦେଖୁଥାଏ ଆଉ କିରଣ ଏକା ହେଲ ନ ଥାଏ, କାଙ୍କୁକୋର ମୁଁ ବନ କରିଦିଏ, ଆଖି ବନ କରିଦିଏ, ଆଖି ବନ କରିଦିଏ ଗଛରୁ ଝୁଲୁଥିବା ଆମ, ଆଉ କାଙ୍କୁକୋର ଦୀକଶା ପାଇଁ କରିବାକୁ ଯେ କି

କ୍ଷେତ୍ର ବନର ଉପକ୍ରମ। ଯେଠେ ହେଉଥିଲା ବାଦଳ, ଘୂରି ବୁଲେ। ଧରେ ଟିକଣା ବାଟ। ମୋଖାମେଆ ବାଦଳ ଖମିଆସେ ମୋ' ଆଡ଼କୁ ସମୟ ଛିଡ଼ିଛୁଏ କମା ହୋଇ। ମୁଣ୍ଡଗୁଡ଼ ସାଜେ ନୀରବଦ୍ଧକ୍ଷା। ଆଜି ଏ ମଧ୍ୟାହ୍ନରେ ବାଦଳର ଅପସାରଣ ଦେଲା ମୋତେ ଅମାପ, ଅସରାଏ ତିକି-ସ୍ଵାଦର ଯନ୍ତ୍ରଣା। ସେହି ଆସ୍ଵାଦନ ମୋତେ ଦେଲା ଅସୀମ ଘୋର୍ଯ୍ୟ, ସାହସ-ଜଣେ ବାର ଯେନିକିଠାରୁ ବଳି- ଯାହାର ହାତରେ ଥିଲା 'ଭବିଷ୍ୟତର ଫଳ'। ପୁଣି ଫଳ ଭିତରେ ମଞ୍ଜି ଦୂର ଦିଶାସର।

ଏ ଅବକ୍ଷୟ ପଡ଼ିଆ ଜିମି ଉପରେ ଝଡ଼ ଭିତରେ ସିଏ ନିଜର
ଦୌଧ ନିର୍ମାଣ କରିବା ପାଇଁ ଚେଷ୍ଟା କରିଥିଲା, ହେଲା ସିଏ ମାନସିକ
ଯନ୍ତ୍ରଣାକାତର। ଅବକ୍ଷୟ ଭୂମି ରୂପକୁ ଆପଣେଇବାରେ ସେ ଥିଲା ଏକ
ମୁହଁ। କିନ୍ତୁ ସେ ବି ହେଲା ନିରାଶ। ତା' ସାମ୍ବାରେ ଛିଡ଼ା ହେଲା ଏକ ବିରାଟ
ପାରେରି। ସେ ଦୁର୍ଭେଦ୍ୟ ପାରେରି ଆରପଟେ ମୁଁ ଯେବେ ଅଣିଖିଶ୍ୟାମୀ
ହୋଇ ତାକୁ ହାତ ବଡ଼ାଇଲି ଅବଗୋଧ କରିଥିଲା ଦ୍ଵିତୀୟ। ଆଜି ମୁଁ
ପ୍ରଥମା ଓ ଦ୍ଵିତୀୟ ମଧ୍ୟରୁରେ ଏକ ଶୋଳ, ଯାହାର ସ୍ଥିତି ଭାବାମାନ ଓ
ଦୋଦୁଲ୍ୟମାନ। ଅତିକ୍ରାନ୍ତ ମୁହଁରୁର ପ୍ରତିଟି ପୃଷ୍ଠାରେ ଦେଖୁଥିଲି ମମତା-
କାଙ୍କାଳ ଥୁଣେର ପ୍ରତିଟି ନିଷାପ ଶବ୍ଦଗୁଞ୍ଜନ୍ମ।

ହଠାତ୍ ଦିନେ ସମୟ-ଜ୍ଞାନ-ହାନି-ବେପରୁଆ ଝଡ଼ିଗା ଆସି ସବୁକିଛି
ବରବାଦ କରିଦେଲା । ମୋ' ଅବକ୍ଷୟ ପଡ଼ିଥା ଜମି ମରୁଭୂମି ପାଲିଗଲା ।
ପ୍ରଥମା ପିରମିତ ପାଲିଗଲା । ଦ୍ଵିତୀୟ ମରୁଭୂମିର ଓଚ ପାଲିଟ ଯାଇ
ଦୁଇଟି ଜାବନର ସମସ୍ତ ବୋର୍ଡକୁ ସାମଳି ନେବାରେ କରି ନ ଥିଲା ତେଳମାତ୍ର
କୁଣ୍ଡାବୋଧ । ମରୁଭୂମି ପାଲିଗଲାରୁ ମୁଁ ଯେତିକି ମର୍ମାହତ ନ ଥିଲି, ତା'ରୁଁ
ବେଶୀ ଖୁସି ଥିଲି ଦୁଇକାଙ୍କ ମୋ'ପୃଷ୍ଠରେ ଧରି ରଖିବା ଆଉ ସେମାନଙ୍କ
ଉପରେ ସ୍ବର୍ଦ୍ଧକାର ଜାହିର କରିବା । ଜାବନର ଯେତେ ମାନସାଙ୍କ ଅବା
ମିଶାନ, ଫେଣ୍ଡାଗାରେ ସେ ଥିଲା ନିରୁତ୍ତର ।

ଜୀବନରେ ଆସିଲା ବାଲିହେଡ଼ା । ଏ ପୃଷ୍ଠା ସବୁ ବାଲି ଉତ୍ତିଗଲା
ନାହିଁ କି ଓଟ ଯା'କୁ ସମ୍ବଳିବାରେ ନଜର ଛିଲା କଲା ନାହିଁ, କି ପିରାମିତ୍ତ
ତା' ଅସ୍ତିତ୍ବରୁ ଦୋହଳି ଗଲା ନାହିଁ । ଗୁମ୍ଫି ଗୁମ୍ଫି ଅଙ୍କୁରି ଉଠିଲା ଏକ
ଅଭିନବ ପରିବେଶ । ହଠାତ୍ ତାହା ଅଙ୍କୁରି ଉଠିଲା କଷାର ରୂପ ନେଇ ।
ରୂପ ଭିତରେ ଅରୂପ ଓ ଶିବ ଭିତରେ ଅଶିବର ଲୁହାଯିତ, ଅନାମତ
ଅବସ୍ଥା ପ୍ରତି ମୁଁ ନ ଥିଲି ଅବଗତ । ରହିଗଲି ତା' ଭିତରେ ମୁଁ ଫୁଲ
ହୋଇ । ଫୁଲରେ ବିଶୁଦ୍ଧ ଶିଶିର ଲୁହରେ ପରିଣତ ହେଲା । ଲୁହର
ପ୍ରତିଟି ବୁଦ୍ଧାରେ ଦେଖୁଥିଲି ମଣିଷଟିଏ ହେବାର ପ୍ରବଳ ଆକାଂକ୍ଷିତ ଛବି ।
ପୁଅଟିଏ ଝେଟିଏ ସହିତ ଝେ ହୋଇ ମଣିବାର ପ୍ରବଳ ପ୍ରୟାସ ପରି
ମୋ' ଚାରିପଟେ ବନ୍ଧୁପରିଜନଙ୍କର ସୁଷ୍ଟି ହେଲା ଭୁଲାବାଦା । କିନ୍ତୁ ଦିନେ
ତୁଳସୀବଣ ବିଶୁଆତିବଣରେ ପରିଣତ ହେବାର ମୁଁ ରହିଗଲି ମଞ୍ଚରେ
ତୁଳସୀ ହୋଇ । ତା'ରି ଭିତରେ ଯାହାକୁ ମୁଁ ବିରାଟିଟିଏ ଭାବି ଛାତି ଭିତରୁ
ଉପର ହାଥୀକୁ ବାହାର କରିଥିଲି, ସେଇ ଦିନେ ଯାଦୁଦିବ୍ୟାରେ ହଠାତ୍
ବଦଳି ଉଠୁଥିବା ଜିନିଷଟି ପାରି ଗୋଟିଏ ଦିବାଟ ମଣିଷଖାୟା ବାଘ ହୋଇ
ମୋ' ଉପରେ ଖାଲ ଦେଲା । (ବିଳାସୀ ପ୍ରଥମା ବିଶୁଆତିବଣ ପାରି
ହେବା ଓ ତ୍ୟାଗୀ-ମୁଁ ସହିତ ମଣିବାର ନେତ୍ରିକତା ହରାଇ ବସିଥିଲା ।)

ପ୍ରଥମା, ଯାହାକୁ ଫୁଲରୁ ନରମ ଆଉ ସାଗରରୁ ଗଡ଼ୀରତମ ଭାବିଥିଲ,

A photograph of a desert landscape featuring a long caravan of camels and their handlers. The sand dunes are light-colored and textured. In the upper left foreground, a massive, bright yellow dust cloud or sand storm dominates the scene. The sky is a clear, pale blue.

ମନୋରଙ୍ଗନ ପଣ୍ଡ

ହୋତ ଦିନେ ସମୟ-ଜ୍ଞାନ-ହୀନ-
ବେପରୁଆ ଖଡ଼ଗ ଆସି ସବୁକିଛି ବରବା
କରିଦେଲା । ମୋ' ଅବକ୍ଷୟ ପଡ଼ିଆ ଜମି
ମରୁଭୂମି ପାଲଟିଗଲା । ପ୍ରଥମା ପିରାମିତ୍ର
ପାଲଟିଗଲା । ଦ୍ଵିତୀୟ ମରୁଭୂମିର ଓଟ
ପାଲଟି ଯାଇ ଦୁଇଟି ଜୀବନର ସମସ୍ତ
ବୋଝକୁ ସମ୍ମାଳି ନେବାରେ କରି ନ ଥିଲା
ତିଳେମାତ୍ର କୁଣ୍ଡାବୋଧ ।

ହତୋତ୍ ଦିନେ ସେ ମାଳକୁମୀ ପାଲଟିଗଲା । ମୋ' ପାଇଁ ତା' ଯାପାବରଣ
ସ୍ଵପ୍ନରେ ରହିଲା ନାହିଁ ଆଉ ରଙ୍ଗ । ଲକ୍ଷ୍ୟକଳି ଏ ପୃଥିବୀକୁ । ବିଶ୍ୱାସର

ଚାଶା ଉପରେ ଓ ସତ୍ୟର ମୋରୁଦଣ୍ଡ ତାରିପାଖେ ଘୁରୁଥିଲା
ଏ ପୃଥିବୀ । ଅନ୍ୟାୟର ରମ୍ ଆଉ ଅଧିକ ଅସତ୍ୟର ସ୍ଵାସ୍ଥ୍ୟରେ ତାଙ୍କି
ହୋଇଥିଲା ଏ ପୃଥିବୀ । ପ୍ରଥମା ରାଧା ହୋଇ ନାହିଁଥିଲା ସେଠି ନିଜ ମୁକ୍ତି
ପାଇଁ ଶାତିଏ ମହଶ ଘିଅ ଭାଲି । ଅସମବର ପ୍ରତିଧ୍ୱନି ଭିତରେ ତା'ର ଜୀବନ
ବୁଝରେ ଯନ୍ତ୍ରଣା ଖେଳୁଥିଲା ଚକାଇଛାଇ । ପ୍ରମୁଛ କରୁଥିଲା ନିଜକୁ ନିଜ
ଛାତିରେ ସୁଖର ଚାଷ ପାଇଁ ।

ବାଛି ମେଲି ଦ୍ଵିତୀୟାକ୍ରୂ କିନ୍ତୁ ବିପଳତାର ଅଗାଡ଼ିଲୁ ନେଇ ଅମଳ କଳି— ମୃଷ୍ୟ ହେବେଣ୍ଟୁ ସୁଖ । ମୃଷ୍ୟର ଶାତଳ ଯନ୍ତ୍ରଣା ଭିତରେ ସୁଖର ସଂଜ୍ଞା ହେବିଗଲା । ତା'ର ଭିତରେ ବୁଦ୍ଧ-ସତ୍ୟତା ବୁଦ୍ଧବୁଦ୍ଧ ପରି ପ୍ରକାଶି ରଠିଲା ଉପଳଦ୍ଧିଗୁ ତୁଠ-ପଥରରେ । ତୁଠ- ପଥରରେ ପୁଣି ବସି ରହିବାକୁ ପଡ଼ିଲା ମୁଖର ଚାଶ ପାଇଁ ।

ପୃଥ୍ବୀକୁ ନିରେଖୁ ନିରେଖୁ କାଗରେ ବୁଲାଇଛି ହେଲି । ପଞ୍ଚାଳର ଅପ୍ରକାଶ୍ୟ ଅଶ୍ଵୁଜାବ ପରି ନିଜର ଅନ୍ତିଦୂଷ କରାଇଲି ଆମୁଗୋପନ । ଅଶ୍ଵୁଜାଯନ୍ତର ଅପାରାଗପଣୀଆ ପ୍ରମାଣିତ ହେଲା ଏଠି । ଧ୍ୟାତର ବାନା ଉଡ଼ାଇ ବିଶଳ ହେଲା ଏଠି ଜର୍ଣ୍ଣର କ୍ଷେପଣାସ୍ତ ଆଉ ପ୍ରତ୍ଯେକିଷାର ପରମାଣୁ ବୋମା ‘ଆପଣା’ର ଉଜାରି ଶବ୍ଦ ମଧ୍ୟରେ । ବର୍ଷଗଲି ସେଥିରୁ ।

ଏବେ ମୁଁ ସିଂହପ୍ରଦୀପ ହୋଇ ମରକୁଳ ନ ବାଞ୍ଚି ଜୀବନର ଶ୍ରେଷ୍ଠମାନ ନରକକୁ ହିଁ ବାଞ୍ଚି ନେଲି । ଏଠି ନାହିଁ ଯନ୍ତ୍ରଣା-କଣ୍ଠିତ ସାମାଜିକ ଜୀବନ । ନାହିଁ ଏଠି ବିବିଧତା, ଅଛି କେବଳ ନାରକୀୟତା, ଯାହା ଘଣ୍ଡିତ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ତା'ର ପୃଷ୍ଠାଭୂମି ସତ୍ତ୍ଵକୁ ନେଇ ।

- ମାଣିଖୟ, ମୋଡ଼ିଗଞ୍ଜ, ବାଲେଶ୍ୱର

ଆବ୍ୟର ଶାକ

ରେ ଜଣେ ବେଶ୍ୟ ପ୍ରତିପଦିଶାଳୀ, ଧନୀ ବ୍ୟକ୍ତି ଜଣେ ସାଧୁମାନୀ
ପାଖକୁ ଆସି କହିଲେ— “ହେ ମହାମ୍ଭା ! ମୁଁ ଏତେ କଥାରେ
କଲି, ଏତେ ସଂଚିଲି, କିନ୍ତୁ କାହିଁକି କେଜାଣି ଆମାରେ ଶାର୍ଣ୍ଣ
ଆସୁନି। ପୁଣି ଆଉ ଗୋଟେ ଭୟ ମନରେ ଦେଖାଦେଖିଛି
ଯାହା ମୁଁ ଅର୍ଜନ କରିଛି, ମୋ ଅତେ ଏ ସବୁର ରକ୍ଷଣାବେକ୍ଷଣ ଠିକ୍
ଭାବରେ ହେବ କି ନାହିଁ! ଏ ଦୁଷ୍ଟିଙ୍କାରୁ ମୁଁ କେମିତି ପୁଣି ପାଇବି ଓ ଟିକେ
ଶାନ୍ତି ପାଇବି ତା’ର ଉପାୟ ମତେ କହିଦିଅଛୁ। ମୁଁ ଆପଣଙ୍କ ଶରଣାପରି
ହେଲି।”

ଉଦ୍‌ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ କଥା ଶୁଣି ସାଧୁ ଚିକେ ହସିଲେ । କହିଲେ- “ନିଜ
ଖୋଲିଦିଅ । ଦେଖିବ ସବୁ ଠିକ ହୋଇଯିବ ।”

ହେଲେ ନିଜକୁ ଖୋଲିବା ଏତେ ସହଜ କଥା ନୁହଁ । ଭିତରେ ଗୁଡ଼ା
ଖୋପ ତିଆରି କରି ତା' ଭିତରେ ଅନେକ କିଛି ଗୁଞ୍ଜା ହୋଇ ତାଳି
ପଡ଼ିରହିଛି । ସେସବୁକୁ ଖୋଲି ଟିକେ ଦେଖାବୁ ବି ମନ ଗାହଁ ମାହଁ
କାଳେ କିଏ ତାକୁ ଦେଖୁଦେବ, ନେଇଯିବ, ମୋ' ମାଲିକାନା ତାଳିଯିବ...
ଇତ୍ୟାଦି ଅନେକ ଭୟ ମନକୁ ତାଲା ପକାଇ ରଖିଛି, ତାଲା ଖୋଲିଦିଆ
ଆପେଆପେ ଖୋଲା ଦରଜା ଦେଇ ସ୍ଵର୍ଗ ବାହାରି ଚାଲିଯିବ ।

ତୁମ୍ଭୁବ୍ୟକୁ କହିଲେ— “ହଁ ଆଜ୍ଞା, ଠିକ କଥା । ଏଇ ଭୟ ମନେ ତ୍ରୁଟି କରି ରଖୁଛି । ମୁଁ ଆପଣଙ୍କ କଥା ମାନିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ । କିନ୍ତୁ ସେ ତାଳା କେମିନି ଖୋଲିଦି ?”

ସାଧୁ କହିଲେ— “ତମେ ଦାୟିତ୍ୱ, କର୍ତ୍ତବ୍ୟ, ଦକ୍ଷତା, ସାମାନ୍ୟ ଆର୍ଥି
ବହୁବଳୀ ମିଠା ମିଠା ଶବ୍ଦ ବ୍ୟବହାର କରି ତୁମ ଭିତରର ଖୋପ ସବୁ
ସ୍ଵାର୍ଥକେନ୍ଦ୍ରିୟ ସଫଳତାରେ ଭର୍ତ୍ତା କରି ରଖୁଛି । ସେଥିରୁ ତୁମ ଆମାକୁ ସେବା

କୋଠର ମଧ୍ୟରେ ବନ୍ଦୀ କରି ରଖିଛା । ତହିଁରୁ ମୁକ୍ତ ନ ହେବାଯାଏ ଆମାରେ
ଶାନ୍ତି ମିଳିବନି । ସେସବ କାହିଁ ପିଣ୍ଡିଦ୍ଵାରା ।”

- ଆପଣ ଯାହା କହିଲେ ମୁଁ ବୁଝିପାରୁଛି । ହେଲେ ସେଥିରୁ କେମିତି ମୁକ୍ତ ହେବି ତା’ର ଉପାୟ ବଡ଼ଇ ଦିଆନ୍ତି ।

ସାଧୁ କହିଲେ— ତା'ର ଏକମାତ୍ର ସାଧନ ହେଉଛି ନିଃସର୍ବ ଭଲପାଇବା । ଆସନ୍ତି ଓ ସ୍ଵାର୍ଥ ବାସନା ଥିଲେ ଭଲପାଇବା ରହିପାରେ ନାହିଁ । ଏପରିକି ମନରେ ଶ୍ଵାନି ଓ ଦୂଷଣ ରହିଲେ ବି ସେଠାରେ ଭଲପାଇବା ରହିପାରେ ନାହିଁ । ଭଲପାଇବା କେବଳ ଆନନ୍ଦ ବିଧାନ କରିଥାଏ । କାରଣ ନିଃସର୍ବ ଭଲପାଇବା ହେଉଛି ଅକ୍ଷୟ ଓ ଶାଶ୍ଵତ । ଅଶ୍ଵ ପରମାଶ୍ଵାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଅନନ୍ତ କୋଟି ବିଶ୍ୱ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡରେ ବ୍ୟାପ୍ତି ସେଇ ପ୍ରେମମଧ୍ୟ ସବାଙ୍ଗୁ ଉପଲବ୍ଧି କରିବା ପାଇଁ ପ୍ରୟାସ ହେଁ ଏହି ଭଲପାଇବାର ଅଯମାରନ୍ଥ । ଯାହାର ପରିଣିତି ଶାନ୍ତି ଓ ଆନନ୍ଦ ।

ମୋର ମୋର କହି ଅନେକ ଆବର୍ଜନା ଆମେ ନିଜ ଭିତରେ ସାଇଟି
ରଖୁଥାଉ । ସେସବୁ ଯେ ଆୟାକୁ କଲୁଷିତ କରେ, ଏକଥା ବୁଝି ପାରୁନାହିଁ ।
ବରଂ କାଳେ ଦୂର୍ଭର ଆଖି ତା' ଉପରେ ପଡ଼ିଯିବ ଓ ଲୁଟି ହୋଇଯିବ
ସାରା ସମ୍ପଦ- ଏ ଭୟ ବି ହୃଦୟକୁ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ କରି ରଖୁଥାଏ । ବାୟୁବରେ
ସାଧୁ ମହାମା ଶାନ୍ତି ଓ ଆନନ୍ଦ ପାଇବାର ଯେଉଁ ଉପାୟ ବଢ଼େଇଲେ,
ତାହା ସବ୍ଜାସାଧ ନ ହେଲେ ବି ଅସମ୍ଭବ ନୁହେଁ । ଅନ୍ୟକୁ ଭଲପାଇବାର
ଅର୍ଥ ଧୀରେଧୀରେ ବନ୍ଧନରୁ ମୁକୁଳିଯିବା । ଯେତେବେଳେ ଏ ଭଲପାଇବା
ସାର୍ବଜନୀନ ହୋଇଯାଏ, ସେତେବେଳେ ଭିତରର ସବୁ ଆବର୍ଜନା
ବାହାରିଯାଏ । ନିର୍ମଳ ହୋଇଯାଏ ଅଭ୍ୟନ୍ତର ।

- ଜେତବନ୍, ଶ୍ରୀରାମନଗର, ବାଦାମବାଡ଼ି, କଟକ

ପ୍ରତିଷ୍ଠବି ଲିପ୍ୟା ପଟେଳ

ତୁମ ଓ ମୋ' ଭିତରେ ଥିବା
ଅନେକ ପାର୍ଥକ୍ୟର
ନିର୍ମାସ ହୋଇ
ବାଟ ଓଗାନୁଥିଲା
କିଛି ରାଗରୂପା, କିଛି କଥା କଟାକଟି,
କେତେବେଳେ ତୁମେ ତୁମ ବାଟରେ
କେତେବେଳେ ମୁଁ
ମୁଁ ଲୁଗାଏ ତକିଆରେ,
ଛଳଛଳ ଆଖୁ, ବିନିଦ୍ର ରାତି...
ତଥାପି ତୁମେ, ତୁମେ ହୋଇ ଥିଲ
ମୁଁ ମୁଁ ହୋଇ ଥିଲି।

ହୃଦୟର ଭାଷାକୁ ରୁଦ୍ଧିରୁଦ୍ଧି
ଏବେ ତୁମେ ମୋ' ଭାବନାରେ,
ମୁଁ ତୁମ ଭାବନାରେ,
ନିଜର ଶୋଚଶୋଚ ଭୁଲିର
ଅବସୋଧକୁ ଦୟାବିର କରି
କେତେ ସାଇତ୍ତିଛି କାଠାଠାଠାଠିରେ,
ତୁମେ ବି ସମ୍ମନିଥିବ
ତୁମ ପ୍ରିୟ ବହିଥାକରେ।

ଜାଡ଼, ଏବେ କିଛିଦିନ ତଳେ
ଖୁବ୍ ଚଢ଼ା ଆଖିପାଖରେ,
ସାଇ ଓ ସହରରେ...
ଜାଣିଛ କ'ଣ ?
ଓଁ ! ଜାଣିନ ଯଦି
ରୁପଚାପ କିଛିକଣ
ଛିତ୍ତାହୁଅ ଦର୍ପଶ ସାମାରେ
ଦେଖ...
ତୁମେ ଆଉ ତୁମେ ହୋଇ ନାହିଁ;
ମୁଁ ଆଉ ମୁଁ ହୋଇ ନାହିଁ॥

-ଇରିଗେଶନ୍ କଲୋନୀ, ଭବାନୀପାଟଣା

ଗୀତ-କବିତା

ପ୍ରୀତିର ଶରଧାବାଲି ନାମ୍ୟଙ୍କ ମିଶ୍ର

ଭାବ ବଢ଼ାଇଲ

ଶୁଦ୍ଧ ଜଗାଇଲ
ଆଖୁରେ ଆଖୁରେ
ଜୟାରା ବି ଦେଲ ବୋଲି,
ଧାଇଁଗଲି ମୁଁ ମିଳନର ପାଇଁ
ଶୁଭ୍ର ନ ଶୁଭ୍ରଶୁ, ହାଯ !
ତୁମେ କେଣେଗଲ ଚାଲି ?

ଶୁଜାବ ଆବେଗେ ଧାଇଁବାର ଯୋଗେ
ହାମେହି ପଡ଼ି ମୁଁ
ରାମିଥିଲି ମୁଁଠେ ବାଲି
ଆହା ! ହୋଇଥାକା କି ସେ ବାଲି ମୁଁଠାଏକ
ତୁମ ପାଦକୁଦା
ପ୍ରୀତିର ଶରଧାବାଲି !

ଧନ୍ୟ ମଣିଆନ୍ତି ଜୀବନକୁ ମୋର
ବନ୍ଧରେ ତାକୁ ବୋଲି
ତୁମ ନାମ ଗାଇ ନାହିଁ ଯାଇଥାନ୍ତି
ତୁମ ପ୍ରେମେ ହୋଇ ଭୋଲି।

- ବରପାଲିପଢ଼ା, ବଲାଙ୍ଗୀର

ଶୀତ

ଶୀତର ଶୀତଚି ଶାଇବା ଲାଗି ମୋ'
ମନର ମିତି ନାହିଁ,
ଅଳକାପୁରାର ଜଳକା ଘେରିରେ
ରହିଛି ବିନିନୀ ହୋଇ।

ଆକାଶ ପାତାଳ ଅତଳ ବିତଳ
ସାରା ରସାତଳ ଖୋଜି,
ମୋ' ଭାକ ଫେରିଛି ତଥାପି ବି ତାକୁ
ପାଇନି କେଉଁଠି ଖୋଜି।

ବାହୁଣାବନ୍ଦର ବାହୁଣୀ ଆକାଶେ
ଏଇ ଯେ ତବୁଣୀ ଜନ୍ମ,
ସ୍ଵପ୍ନ ସଜଳ ଆଖୁରେ ଚାହିଁଛି
ଯାହା ବାଟ ରାତି ଦିନ।

ସିଏ କି ଆସିବ ସାଥରେ ଆଶିବ
ତରଳ ତାରାର ତାତି,
ପରଷ ଜାଡ଼ରେ ଶୁଣାଇବ କି ସେ
ହାତର ହଂସଗୀତି।

ବୀଶାପାଣି ପଞ୍ଜା

ମାଘ ମୁଲକରେ ବାଘର ପନ୍ଧା
ମାଗୁଛି ଟିକିଏ ମେହ,
ମରୁ ଆକାଶରେ ମେଘମାୟା ହୋଇ
ଖେରିବ ଦି'ଗୋପା ଲୁହ।

ଓଦା ହେବ ମୋର ସୁମ ସୁମାନ୍ତର
ଅବସୋଧ ଅବସାଦ,
କୃଷ୍ଣବେଶାର ଦୃଷ୍ଟା ତୀରରେ
ପଡ଼ିବ ପୂର୍ଣ୍ଣହେଦ ।

ଶୀତର ରାହୁତି ତାର ଅଦ୍ଭୁତି
ସହିଛି ମୁଁ ମଥା ପାତି,
ତଥାପି ଫେରିନି ପ୍ରାଣସଙ୍କିଳି
ଦିନ ଯାଇ ହେଲା ରାତି ।

- ‘ଆଶ୍ରୟ’, ଜନ୍ମ ବରିଚା,
ଯାଜପୁର

ବାପାପଣ

ଯେହିଁନ ପେଟ କାଟି
ତାକୁ ଭୁମିଷ କରାଗଲା,
ଠିକ ସେଇ ଦିନ ହିଁ
ମୋ' ଶିରିପାରେ ଆଉ ଗୋଟେ
ପର ଯୋଡ଼ି ହୋଇଗଲା ॥

ଭଲ ଲାଗେ ମୋତେ
ମୋବାଇଲ ଖୋଲି ବାରଯାର ଶୁଣିବାକୁ
ତା' କର୍ମିଲା ପାଟିରେ ଖାନେଇ ଖାନେଇ
ଗାତ ଶାଇବା,
ଶୁଷ୍କଶୁଷ୍କ ଏକ, ମୁଝ, ତମି, ତାର
ଆଉ ପନ୍ଥରକୁ ପନ୍ଥନ ବୋଲିବା ॥

ସହିଯାଏ ଛାତିକୁ ପଥର କରି,
ତା' ଦାମୀଦାମୀ ଖେଳଣା ଭାଙ୍ଗିବା
ହାତରୁ ମୋବାଇଲ ଛାଡ଼ାଇ
ଗାଇଲ ଚାଣରେ କଟାଇବା ॥

ସଂଜୀବ କୁମାର ପଞ୍ଜା

ମୋତେ ଖୁବ୍ ମଜା ଲାଗେ ତା' ଅଞ୍ଚପଣ
ରାତି ନ'ଗାରେ ଭାତଥାଳ ଦେଖ
ଜିଦ କରେ, କଇଁକାଇଁ କାନ୍ଦେ
କହେ: ବାପା, ମୁଁ ଭାତ ଆଉ ଅଣ୍ଟା ଖାଇବି !

ଅପିସରୁ ଫେରିଲେ
ମୋ' ସଙ୍ଗେ ଗେଲେଇ ହୁଏ
ଗାଲରେ ବୁମା ଆଙ୍କେ
କାନରେ ପୁସ୍ତପୁସ୍ତ କରି କହେ:
ବାପା, ଆଜି ମୋତେ ମାନାବଜାର ନେବନା !
ବାସ ଏକିକିରେ,
ମୋ' ଛାତି ତଳେ ଥିବା ଶୁଷ୍କଲା ନଈ
ଉଛୁଳି ପଡ଼େ ବାପାପଣରେ ॥

- ହାରାମାଳ, କଳମପୁର, କଳାହାଣ୍ତି

ତିମୋଟି ମିନି କବିତା

ଶିବ ମିଶ୍ର

୧॥ ପଲକପାତ

ଦିନସାରା ଧାଇଁଧାଇଁ
ଯୋଗାଡ଼ି ସାରିଲିଶି ରାତି ପାଇଁ
ଛାଇଛାଇ ଜନ୍ମ ଆଲୁଥ
ଶିରି ଶିରି ମହୁଆ ପବନ
ରଜନୀଗନ୍ଧାର ଭୁବୁରୁ ମହକ
ଅରଟିଏ ଦେଖୁଦେଲେ
ତମ କମନୀୟ କାନ୍ତି ଖଲକ
ଅପଲକ ଆଖୁରେ ମୋ'
ପଡ଼ିବ ପଲକ ॥

୨॥ ମୁଦାଗମ୍ଭୀରା

ମୋ' ଘରର ଅସନା ଅଗଣାରେ
ଅଜାହି ହେଲାବେଳେ ଚାରିମେଘ
କେଜାଣି, କେମିତି ମୁଁ ଖେଯିଏ
ପଶିଯାଏ ତମର ସେ
ମୁଦା ଗମ୍ଭୀରାରେ, ଯେଉଁଠି
ଖେଲୁଥାଏ ବର୍ଷସାରା ଚିତ୍ରଚୋରା
ଫଗୁ ମଳଯ ॥

୩॥ ଖୋଜିଲେ ପାଉନି

ମୋତେ ଚାହିଁ ନ ହସିଲେ ତମେ
ମନ୍ଦରଣା କରୁନି, କାନ୍ଦୁନି
ମୁହଁମୁହଁ ହେଲା ବେଳେ
ପଦଟିଏ କଥା ନ ହେଲେ
କିଛି ଭାବୁନି କି ରାଗୁନି
ସତରେ, କିଛି ଦିନ ହେଲା
ତମ କଥା ଜମା ଭାବନି
କେମିତିବା ଭାବନି !
ତମ ପାଖେ ନିଜକୁ ସଥିପ୍ପିଦେଲାଠୁ
ମୁଁ ମୋତେ ଖୋଜିଲେ ପାଉନି ॥

- ବାଶପୁର, ଖୋରଧା

